

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ФОРМАЛЬНОЇ, НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМАТИКА В УМОВАХ САМОІЗОЛЯЦІЇ

Пехота Олена Миколаївна

доктор педагогічних наук, професор кафедри менеджменту освіти та педагогіки вищої школи,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
enp84@i.ua

Купенко Олена Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології,
політології та соціокультурних технологій,
Сумський державний університет,
e.v.kupenko@gmail.com

Особливістю 2020-2021 навчального року стало визначення рівнів епідемічної небезпеки з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19. Зокрема «червоним» рівнем передбачено заборону відвідування закладів здобувачами освіти [3], натомість запроваджується дистанційне навчання. В таких умовах актуальним вбачається зрозуміти можливості та ризики інформатизації освіти.

В умовах «червоного» рівня епідемічної небезпеки формальна освіта школярів і студентів стала можливою лише завдяки попереднім напрацюванням науковців і викладачів-інноваторів щодо інформатизації навчання. Представники широкої педагогічної громадськості отримали у своє користування та відносно швидко опанували значну кількість нових інформаційних засобів: відео- та текстові ресурси, що суттєво збагачують зміст навчання; відеоконференції з багатьма учасниками, що надають можливості навчального діалогу; інструменти для створення презентацій із зворотним зв'язком, інтерактивні дошки спільного використання, засоби для побудови інтелект-карт, цифрові симулятори для лабораторних робіт та інше. Однак із урахуванням всіх доступних інформаційних засобів для формальної освіти існують суттєві ризики.

Генеральний секретар ООН А. Гутерріш дав таку оцінку наявній ситуації: пандемія COVID-19 призвела до безпрецедентної дестабілізації освіти. Багатьох учнів не вдається охопити незважаючи на зусилля педагогів і батьків, проведення уроків по радіо та телебаченню, використання інтернет [1]. Окремої уваги потребують ті здобувачі формальної освіти, хто не має фізичного доступу до мережі інтернет. Підкреслюється важливість розроблення альтернативних стратегій забезпечення освітніми послугами (включаючи передавання навчальних комплектів у паперовій формі), а також співпраці тих, хто навчається, для сприяння взаємному навчанню та добробуту [4]. Практика засвідчує необхідність використання телефону.

Окрім питання доступу до мережі інтернет, актуальними також є питання пізнавальної мотивації та організації навчання вдома в умовах самоізоляції. Не завжди батьки можуть допомогти школярам, а студенти не завжди мають

достатній рівень самоорганізації. Як наслідок виникає ризик: не всі здобувачі формальної освіти зможуть отримати результати навчання належної якості.

Як рішення А. Гутерріш акцентує гнучкі методи навчання, цифрові технології й оновлені навчальні програми, також потребу постійної підтримки для вчителів і громад. Крім цього акцентується модернізація концепції навчання протягом усього життя і зміцнення зв'язків між формальною та неформальною освітою [1]. У цьому вбачається перспектива.

Якщо оцінювати в інтернет кількість пропозицій неформальної освіти у поточному навчальному році, то вона суттєво зросла, особливо для дорослих (у т.ч. і студентства). Однак неформальна освіта (так само, як і формальна) вимагає пізнавальної мотивації та навичок самоорганізації. Ті, хто бажають навчатися, отримують доступ до цікавого та корисного контенту. Але замість включення в активну навчальну взаємодію (як це організовується на face-to-face-тренінгах) певна кількість учасників входить у відеоконференції інкогніто та/або лише слухачами. Складність роботи викладачів у цьому випадку зростає, адже вони мають суттєві обмеження зворотного зв'язку від учасників. Ефективність навчання знижується. Однак навіть у такому варіанті йдеться лише про часткове охоплення цільових груп, адже високим є відсоток тих, хто взагалі не мотивований до навчання. Наприклад, за даними соціологічних опитувань, проведених у 2019 р. в обраних громадах Сумської області (Білопільська, Буринська, Конотопська, Путивльська, Сумська, Шосткінська об'єднані територіальні громади та місто Глухів) лише 21,8 % чоловіків та 21,1 % жінок мають безумовну готовність додатково вчитися, підвищувати кваліфікацію або перекваліфікуватися [2]. Відповідним чином недостатньо затребуваною є й інформальна освіта (самоорганізоване здобуття компетентностей).

Тобто інформатизація формальної, неформальної, інформальної освіти надає сучасній людині величезні можливості. Однак для більшості людей вони залишаються незатребуваними. Діти, які й раніше мали проблеми з домашніми завданнями, практично загубилися в просторі інтернету. Дорослі, які й раніше мали низьку пізнавальну мотивацію, не розглядають навчання як ресурс.

Тим самим посилюється й вкорінюється нерівність між людьми [1]. Тобто проблеми перестають бути суто педагогічними, а набувають соціального характеру. Що вимагає не лише організаційно-педагогічних рішень, але й управлінських, зокрема, на рівні місцевого самоврядування. Корисним вбачається досвід громадських рад з питань освіти при органах місцевого самоврядування, а також центрів освіти дорослих, що на засадах соціального партнерства співпрацюють із місцевим самоврядуванням. Серед їх завдань: організація публічних заходів для обговорення актуальних питань освіти, привертання уваги суспільства до наявних проблем, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи, організація публічної дискусії для пошуку рішень. Безпосередньо своєю діяльністю такі ради та центри демонструють продуктивність інформаційних засобів соціальних мереж і відеоконференцій. Також вони генерують стратегії, ширші педагогічної проблематики, розглядають формальну, неформальну,

інформальну освіту як інструменти розвитку людини і новостворюваних об'єднаних територіальних громад.

Інформатизація формальної, неформальної та інформальної освіти надає широкі можливості. Однак в умовах епідемічних обмежень та самоізоляції інформаційні засоби не забезпечують достатнє охоплення цільових груп й потрібну якість навчання. Як наслідок закладаються основи підсилення нерівності серед людей. Ця проблема вимагає обговорення та рішення не лише в педагогічних колах, але в ширших громадських колах на засадах соціального партнерства. Якщо на рівні педагогічному потрібні рішення для розвитку пізнавальної мотивації та самоорганізації школярів, студентів, дорослих, то на рівні місцевого самоврядування – рішення щодо освіти як інструменту розвитку громад та подолання нерівності.

Список використаних джерел

1. Гутерриш А. Нам дана унікальна можливість переосмислити концепцію образования. URL: <https://www.un.org/ru/coronavirus/un-secretary-general> (дата звернення: 3.11.2020).
2. Комплексний портрет працездатного населення працездатних територій Сумської області: соціальні аспекти: колективна монографія / за заг. ред. Н. Світайло. Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. 198 с.
3. Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України. 2020. № 641. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2020-%D0%BF#n185> (дата звернення: 3.11.2020).
4. Реймерз Ф. М., Шляйхер А. Рамкові настанови щодо відповіді освіти на пандемію COVID-19 2020 року. URL: [http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2020/Framework-guide_V1\(COVID-19_ua\).pdf?fbclid=IwAR0VPy1QCkOgeAl-hQIWT3PLQqxWOzYnKbZzdQjYci1GGJCbacoUiYaLWI](http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2020/Framework-guide_V1(COVID-19_ua).pdf?fbclid=IwAR0VPy1QCkOgeAl-hQIWT3PLQqxWOzYnKbZzdQjYci1GGJCbacoUiYaLWI) (дата звернення: 3.11.2020).

ЗАСТОСУВАННЯ ВІЗУАЛЬНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ У ПРОЦЕСІ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ

Романенко Тетяна Василівна

доктор педагогічних наук,
доцент кафедри автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
bod_t@ukr.net

Русіна Наталія Геннадіївна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та технології програмування,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
rusina@knu.ua

Проблема застосування візуальних технічних засобів, зокрема інтерактивних дошок, графічних планшетів під час електронного навчання (е-навчання) студентів вітчизняних закладів вищої освіти є актуальною. Певні складнощі опрацювання навчального матеріалу зумовлюють знаходження шляхів вирішення питань вивчення фундаментальних природничо-математичних, технічних дисциплін у процесі е-навчання. Тому що, під час е-навчання мають